

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarini boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakulovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abduraim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определения уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зоҳир Шаривович , Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зоҳир Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
K. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIBBIYOT SOHASINI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI

Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li

I.f.f.d. (PhD) TXKMRM dotsenti

Annotatsiya: Maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida davlat tomonidan kafolatlangan tibbiy xizmatlar hajmini belgilash orqali moliyalashtirishning yangi shakliga o'tish masalalariga e'tibor qaratilib, respublikada sog'liqni saqlashni boshqarish tizimini takomillashtirish, kadrlar tayyorlash bo'yicha belgilangan dolzarb vazifalarni bajarish kunikmalarini shakllantirishga oid ma'lumotlar keltirilgan. Tahlillar natijasida raqamli iqtisodiyot sharoitida kafolatlangan tibbiy xizmatlar hajmini moliyalashtirishni takomillashtirishga oid takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: moliyalashtirish, raqamlashtirish, kafolatlangan tibbiy xizmat, xususiy sektor, boshqarish, tibbiy xizmat.

Abstract: The article discusses the issues of transition to a new form of financing by determining the capacity of state-guaranteed medical services in the digital economy, as well as provides information on improving the health management system in the republic, training personnel to perform current tasks assigned to the system. As a result of the analysis, proposals were made to improve the financing of guaranteed medical services in the digital economy.

Key words: financing, digitalization, guaranteed healthcare, private sector, management, healthcare.

Аннотация: В статье рассмотрены вопросы перехода к новой форме финансирования путем определения объема гарантированных государством медицинских услуг в условиях цифровой экономики, а также приведены сведения о совершенствовании системы управления здравоохранением в республике, подготовке кадров для выполнения текущих задач, поставленных перед системой. В результате анализа были сделаны предложения по совершенствованию финансирования гарантированных медицинских услуг в условиях цифровой экономики.

Ключевые слова: финансирование, цифровизация, гарантированное здравоохранение, частный сектор, менеджмент, здравоохранение.

KIRISH

Davlat o'zing ijtimoiy vazifalarini amalga oshirishda boshqaruv tizimini harakatlantiruvchi asosiy omil - inson resursiga tayangan holda, uning sog'lig'ini saqlash masalalariga e'tibor qaratadi va ushbu tizimni rivojlantirishni dolzarb deb hisoblaydi. Binobarin, sog'liqni saqlash xizmati jamiyat shakllanishi va rivojlanishining barcha bosqichlarida ajralmas tizim, qolaversa, doimiy ravishda takomillashishni talab etadi.

Sog'liqni saqlash tuzilmalarini shakllantirishda mas'ul sohalariga alohida e'tibor qaratilib ularning ta'mi-noti davlat g'aznasi hisobidan saqlab turiladi. Mamlakatda sog'liqni saqlashni boshqarishning yagona tizimini yaratish, ushbu tizimni moliyalashtirishni yangi shaklda amalga oshirish, tibbiyot sohasida xususiy sektor ishtirokini rivojlantirish, aholiga tibbiy xizmat ko'rsatish madaniyati hamda sifatini oshirish borasida so'nggi vaqtlarda qulay sharoitlar yaratilmoqda.

"O'zbekiston-2030" strategiyasining asosiy g'oyalaridan biri bu kelgusi yetti yilda aholi talablariga va xalqaro standartlarga to'liq javob beradigan tibbiy xizmat ko'rsatish tizimini tashkil etishdir. Strategiyaning o'nga yaqin maqsadlarida aynan aholi salomatligini ta'minlashga oid vazifalarni qamrab olib, aholiga ko'rsatiladigan ixtisoslashtirilgan tibbiy xizmatlarni yanada yaqinlashtirish, murojaatlar soni bo'yicha yetakchilik qiladigan 350 ming nafar diabet va 1,5 million yurak-qon tomir kasalligi bor bemorni davolash bilan to'liq qamrab olish, tibbiy yordamga muhtoj aholining 70 foizga birlamchi bo'g'inning o'zida tezkor tibbiy xizmatlarni ko'rsatish belgilangan¹.

Strategiyada byelgilangan vazifa va yo'nalishlarning sohaga tatbiq etilish orqali bolalar o'rtasidagi irsiy kasalliklarni 2 barobarga, yuqumli va yuqumli bo'lmagan kasalliklarni 20 foizga qisqartirish, 30-69 yoshdagi aholi orasida onkologik kasalliklarni profilaktik ko'riklar va erta bosqichlarida aniqlab, 5 yillik umr davomiyligi ko'rsatkichlarini 2 barobar oshirish, 1 yilgacha o'lim ko'rsatkichini 2 barobar kamaytirishga erishiladi.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi "O'zbekiston - 2030" strategiyasi to'g'risida" PF-158-son Farmoni, (Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 12.09.2023-y., 06/23/158/0694-son; 29.12.2023-y., 06/23/214/0984-son)

Aholi salomatligini saqlash va bemorlarni yetarli hamda malakali tibbiy xizmatlar bilan qamrab olishda avvalo, ular to'g'risidagi axborotlarning mavjud bo'lishi va ularning raqamlashtirilishi sohada olib borilayotgan islohotlarning jadallashishiga xizmat qilib, davlat budjeti hisobidan ajratilgan mablag'larning maqsadli sarflanishiga imkoniyat yaratadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqotlarimiz XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab dunyo tibbiyotiga innovatsiyalarning kirib kelishini ko'payishi hisobiga tibbiy diagnostika jarayonida keskin burilish yasaligani kuzatildi. Bu tibbiy xizmat sifatining yaxshilanishi bilan birga uning tannarxining ham oshishiga sabab bo'ldi. Tibbiyot tizimiga innovatsiyalar va axborot kommunikatsiya xizmatlarining kirib kelishi kadrlar tayyorlash tizimiga ham tubdan o'zgartirish kiritdi. Tizimdagi innovatsiyalar dunyo bo'yicha barcha davlatlar qatori O'zbekistonda ham tibbiy xizmat sifatini oshishi bilan birga inson umrining uzayishi va bolalar o'limi ko'rsatkichlari kamayishiga ham sabab bo'ldi².

Mazkur masala xorijiy olimlar S.Tomson, R.Osborn, D.Skvayrs, M.Djun³, A.Мещерякова, A.Mazurenko⁴, N.Shandora⁵ hamda respublikamiz olimlari D.A.Raxmonov⁶, N.X.Buriyeva⁷, O.Rayimberdiyeva⁸ ishlarida tibbiyotda axborot texnologiyalaridan keng foydalanish, kasalliklar statistikasini shakllantirish va ular hisobini yuritish, tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish, xarajatlarni rejalashtirish, moliyalashtirishda sug'urta mexanizmlaridan foydalanish kabi masalalar umumiy tarzda tadqiq etilgan.

Ushbu tadqiqotlar aholini ijtimoiy himoya qilish tizimida moliyalashtirishning nazariy asoslarini shakllantirishda muhim asosiy vazifani bajargan bo'lsada, raqamlashtirish natijasida mablag'lardan maqsadli foydalanish, zarur mablag'larni kasallik darajasi yuqori hududlarga taqsimlash, kasalliklarning soni va yo'nalishini aniqlagan holda uning o'sishini oldini olish va bartaraf qilinishi orqali mablag'larni tejash va kutilmagan yuqumli kasalliklarga qarshi kurashda iqtisodiy samaradorlikka erishishga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar olib borilmagan.

Sog'liqni saqlash tizimini raqamlashtirishning iqtisodiy jihati shundaki, sohada o'zini o'zi nazorat qilish, tizim tashkilotlari oshkoralik prinsipida ishlashi va tibbiy yozuvlar jamlanishi va umumlashtirilishi orqali mablag'larni kasallik yo'nalishi bo'yicha aniq yo'naltirish imkoniyatlari taqdim etiladi.

Dunyoning rivojlangan davlatlarida, jumladan AQSH, Yaponiya, Janubiy Koreya, Germaniyada yuqori innovatsion texnologiyalarni keng qo'llash natijasida yuqori natijalarga erishilmoqda. Janubiy Koreyada aholining uzoq umr ko'rish o'rtacha ko'rsatkichi oxirgi yillarda erkaklarda 82,4, ayollarda esa 75,9 yoshni tashkil qilmoqda. Sog'liqni saqlash tizimi mustahkam rivojlanishi uchun muhim strategiyalardan biri "Raqamli tibbiyot" konsepsiyasini joriy qilish hisoblanadi. Germaniyada esa tibbiyot sohasiga yangiliklar, innovatsion ishlanmalar yuqori darajada olib boriladigan ilmiy ishlarni amaliyotda qo'llash, aqlli texnologiyalarni keng joriy qilish orqali yuqori natijalarga erishilmoqda. Shu bilan bir qatorda davlat tomonidan ilmiy ishlar, innovatsion g'oyalar va aqlli texnologiyalarni yaratish, tatbiq etish ishlari doimo qo'llab quvvatlanib kelinadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra AQSH o'zgarib turuvchi davrda tez moslanuvchi sog'liqni saqlash tizimiga ega. Bu esa bemorlarning sog'lig'ini saqlash uchun erta tashxislash, kasallikning oldini olish ishlarini aqlli texnologiyalarni qo'llagan holda amalga oshirilib kelinmoqda.

Lekin, O'zbekistonda ijtimoiy sohalarini raqamlashtirish borasida amalga oshirilgan tadqiqotlarga qaramasdan tibbiyot muassasalarining poliklinika, hatto tuman-shahar, viloyat darajasida sohani raqamlashtirish yo'nalishida amalga oshirilayotgan ishlar surati juda pastligi, raqamlashtirishning axborot manbasi hisoblangan oilaviy shifokorlik punkti va poliklinikalarda ishlar to'g'ri taqsimlanmaganligi va zarur texnikalar bilan ta'minlanmaganligi, mutaxassislarining yetishmasligi kabi o'z yechimini kutayotgan muammolar mavjud. Ushbu muammolarni alohida mavzu sifatida o'rganish va ular yechimini taklif etish ilmiy tadqiqotlarning muhim vazifasi hisoblanadi.

Ayniqsa, ixtisoslashtirilgan yuqori texnologik tibbiy yordam ko'rsatish asosan Toshkent shahrida jamlangan, bunday holat Respublika hududlari aholisining tegishli xizmatlardan foydalanishini cheklab qo'yimoqda. Zamonaviy diagnostik va maxsus tibbiyot uskunalari bilan yetarlicha jihozlanmaganlik, zamonaviy uskunalarda

2 Muxammadiyev R.Z. Sog'liqni saqlash muassasalari faoliyatini moliyalashtirish va tahlilini takomillashtirish: i.f.f.d....dis. avtoref. – Toshkent, 2021. – 56 b.

3 S. Thomson, R. Osborn, D. Squires, and M. Jun, International Profiles of Health Care Systems. // 2013, The Commonwealth Fund./ <https://www.commonwealthfund.org/publications/fund-reports/2013/nov/international-profiles-health-care-systems-2013-australia-canada>

4 Мещерякова А.В., Mazurenko А.Р. Сфировизация как средство антикоррупционной правовое политики в сфере здравоохранения // Вестник Костромского государственного университета. 2019. Том 25. № 3. С. 181-184. DOI: <https://doi.org/10.34216/1998-0817-2019-25-3-181-184>

5 Shandora N. Сфировизация системы здравоохранения: опыт и перспективы // Наука и инновации. 2020. № 2(204). С. 38-43.

6 Raxmonov D.A. O'zbekistonda ijtimoiy sohani moliyalashtirishning metodologik asoslarini takomillashtirish: i.f.d. (DSc) ... avtoreferati. – Toshkent: TDIU, 2018

7 Buriyeva N.X. Sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish modellarining jahon amaliyotida qo'llanish. - Toshkent: Iqtisod va moliya, 2019. / <https://cyberleninka.ru/>.

8 Rayimberdiyeva O.R. Sog'liqni saqlash muassasalarini moliyaviy ta'minlashni tashkil qilish: i.f.n. ... avtoreferati: - Toshkent: BMA, 2001. – 22 b.

ishlash uchun shifokorlarning yetarlicha tayyorlanmaganligi tufayli, yuqori texnologik ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamning ayrim turlaridan Respublika aholisi foydalana olmayapti. Yuqori texnologik tibbiy yordam ko'rsatish sog'liqni saqlash tizimining barcha bo'g'inlarida amalga oshirilmayapti. Shu bois, sog'liqni saqlash tizimini jahon standartlarini hisobga olgan holda, kasalliklarni barvaqt aniqlash va masofadan profilaktika qilish, aholining uzoq umr ko'rishi uchun qo'shimcha sharoitlar yaratish hamda kasallik va o'lim ko'rsatkichlarini pasaytirishni ta'minlaydigan ilg'or texnologiyalarni qo'llash muammolari davlat siyosati darajasiga ko'tarilganidan darak bermoqda.

E'tiborga molik jihat shundaki, bugun qaysi soha va yo'nalishda belgilangan vazifa va maqsadlarni olmaylik, raqamli texnologiyalarni keng joriy qilmasdan turib ko'zlangan natijaga erishib bo'lmagani sababli, tibbiyot sohasida ham kelgusi yetti yilda tibbiyot muassasalarining ish faoliyatini 100 foizga raqamlashtirilishi masalasi hukumat darajasida hal qilinishi belgilanmoqda.

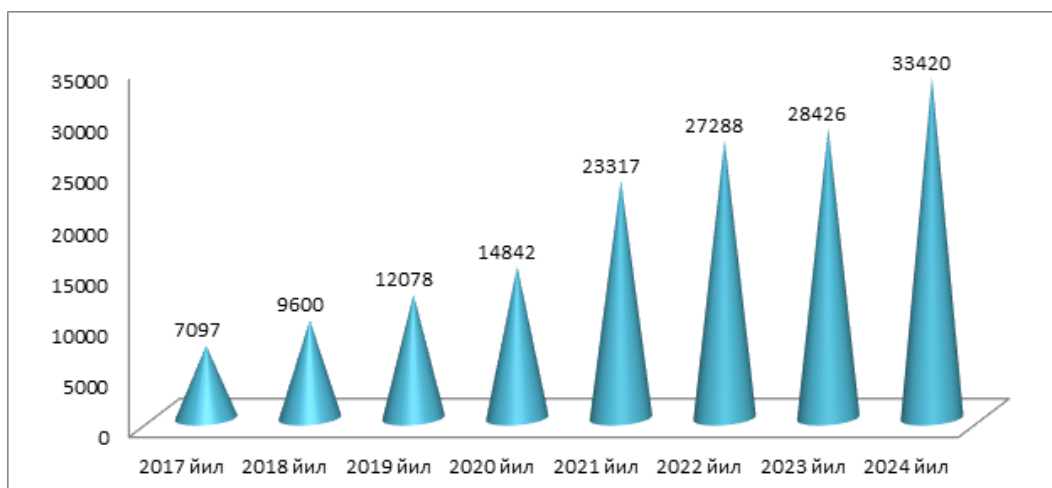
Xususan, 2021-yil 23-fevralda "Sog'liqni saqlash sohasida raqamlashtirish ishlarini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-5000-son hamda 2021-yil 25-mayda "Sog'liqni saqlash sohasini kompleks rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-5124-son qarorlar aynan sohasni raqamlashtirish va axborot tizimlari yagona kompleksini joriy etish, boshqaruv jarayonidagi ortiqcha tartib-tamoyillarni qisqartirish, aholiga xizmatlar ko'rsatish sifatini oshirish, tibbiyot xodimlarining ish samaradorligini ta'minlash, shuningdek, ushbu yo'nalishda qabul qilingan raqamli transformatsiya qilish dasturlarini samarali amalga oshirish uchun ishlab chiqilganligini ko'rsatmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning metodologik asosini 2030-yilgacha bo'lgan davrda barqaror rivojlanish sohasida ko'zda tutilgan maqsad va vazifalardan kelib chiqib, tibbiy xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, kadrlarni tayyorlash va munosib ish haqi bilan ta'minlash maqsadida sog'liqni saqlashni moliyalashtirishni izchil oshirish bilan bog'liq nazariy qoidalarni o'z ichiga oladi. Ilmiy izlanish jarayonida iqtisodiy hodisalarni o'zaro bog'liq holda dinamik ravishda o'rganish imkonini ochib beruvchi dialektika usulidan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida izlanish obyektiga nisbatan tizimli yondashuv sifatida grafik usullar, guruhlash va taqqoslash, tahlil va sintez usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Barchamizga ma'lumki so'nggi yillarda aholi salomatligini saqlash borasida amalga oshirilayotgan islohotlar boshqa sohalar singari jadal tus olib, tizim oldiga tibbiyotni raqamlashtirish, vazirlik va idoralar bilan integratsiyalashuvni ta'minlash, ma'lumotlar bazasini yaratish, zarur turdagi so'nggi rusumdagi uskunlar va jihozlar bilan ta'minlash, tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini tibbiyoti rivojlangan ilg'or xorijiy davlatlarda rivojlantirish orqali tibbiy xizmat sifatini oshirish, shu qatori tibbiyot xodimlarining ish haqi hamda ularning rag'batlantirish to'lovlari miqdorini ko'tarish kabi dolzarb vazifalar qo'yilmoqda. Ushbu tizimni qo'llab-quvvatlash maqsadida zarur mablag'lar davlat budjeti va xalqaro grant mablag'lari hisobidan moliyalashtirilmoqda. (1-rasm)

1-rasm: 2017-2024-yillarda sog'liqni saqlash sohasiga ajratilgan mablag' (mlrd.so'm)

Biroq, o'rganishlar va tahlillar shuni ko'rsatadiki, bugungi kunda tizimni raqamlashtirish borasida ishlab chiqilgan axborot tizimlari zarur darajada tashkil etilmaganligi, mutasaddi tashkilotlar tizimi bilan integratsiyalashmaganligi, tibbiy xizmatlarning yakuniy natijadorlikka erishilgan ko'rsatkichlarning mavjud emasligi, xizmat ko'rsatish va uning usullari samaradorligini baholash mexanizmlarini yetarli emasligi, ushbu tizim orqali shifokorlarga murojat etishning murakkabligi va o'zaro uyg'unlashmaganligi bo'yicha hali bajarilishi lozim bo'lgan bir qator muammoli masalalar mavjudligidan dalolat bermoqda.

Shu sababli, sohada davlat boshqaruvini takomillashtirish, birlamchi bo'g'inni kasalliklarni erta aniqlaydigan va davolaydigan tizimga aylantirish, raqamlashtirish ishlarini jadallashtirish, coha rivojlanishining yaqin va uzoq muddatli istiqbollari belgilash, tibbiy xizmatlar hajmini oshirish va sifatini tubdan yaxshilash, raqobat va xususiy sektorni qo'llab-quvvatlash, tibbiyot xodimlarining bilimni oshirish, ta'lim va ilm-fanni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim.

Aytish joizki, rivojlangan, qolaversa hamdo'stlik mamlakatlarida sog'liqni saqlash tizimida qulay sharoitlarni yaratish maqsadida sohani raqamlashtirish bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotlar natijalari tibbiyotni avtomatlashtirish va raqamlashtirish ko'rsatkichlari 93,8 foizni tashkil etib, barcha qabul va xizmatlar oldindan rejalashtirilgan tashrif va bemor to'g'risidagi ma'lumotlarni tahlil qilish orqali amalga oshiriladi. Bu esa o'z navbatida bemorning ham shifokorning ham qimmatli vaqtini tejatlashiga hamda shifokor tomonidan ko'proq bemorga sifatli xizmat ko'rsatilishiga olib keladi.

Sohada raqamlashtirish ishlarini jadallashtirish maqsadida tibbiyot oliygohlari va texnikumlari bitiruvchi kurslari tinglovchilari uchun chuqurlashtirilgan tibbiy axborot texnologiyalari (IT-Med) dars mavzularining kiritilishi maqsadga muvofiq deb hisoblanib, aholi uchun qulay bo'lgan tibbiy xizmatni tashkil etishda muhim ahamiyatga ega.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xalq salomatligi va sog'lom millat genofondi har bir davlatning muhim boyligi ekanligi hech kimga sir emas. Shu bois, tibbiyot sohasida amalga oshirilayotgan izchil islohotlar natijadorligini nazoratga olish va tizimni raqamlashtirish fuqarolar salomatligini asrash, malakali tibbiy kadrlar salohiyatini oshirish, sohaga yangi boshqaruv usullarini joriy etish borasida o'zining ijobiy natijasini ko'rsatadi.

Sohani raqamlashtirishning axborot manbasi avvalo oilaviy shifokorlik punkti va poliklinikalardan boshlanishini e'tibordan qochirmaslik lozim. Bemor to'g'risidagi zarur axborot va ma'lumotlar tizimga kiritilmas ekan, sohani raqamlashtirish haqida gap-so'z bo'lishi mumkin emas.

Yuqoridagilardan xulosa qilib, quyidagilar taklif etiladi:

- tibbiyot sohasini jadal ravishda raqamlashtirish va mutasaddi tuzilmalar axborot bazalari bilan integratsiya qilish;
- tibbiyot oliygohlari va texnikumlari bitiruvchi kurslari tinglovchilari uchun chuqurlashtirilgan tibbiy axborot texnologiyalari (IT-Med) dars modulini o'quv rejaga kiritish;
- raqamlashtirish manbasi hisoblangan axborot va ma'lumotlarni shakllantiruvchi tibbiyot xodimlarni rag'batlantirish;
- raqamlashtirish manbasi hisoblangan axborot va ma'lumotlarni shakllantirish reja ko'rsatkichlarini bajarmagan tibbiyot xodimlariga nisbatan ta'sir choralari kuchaytirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining Qonuni. "Fuqarolar sog'lig'ini saqlash to'g'risida" 1996-yil 29-avgust. 265-I-son. lex.uz/docs/-26013
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 7-dekabrda "O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar to'g'risida" PF-5590-son Farmoni. lex.uz/docs/-4096197
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrda "O'zbekiston-2030" strategiyasi to'g'risida" PF-158-son Farmoni. lex.uz/ru/docs/-6600413
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 23-fevralda "Sog'liqni saqlash sohasida raqamlashtirish ishlarini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-5000-son qarori. lex.uz/uz/docs/-5303918
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 25-mayda "Sog'liqni saqlash sohasini kompleks rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-5124-son qarori. lex.uz/uz/docs/-5434358
6. S. Thomson, R. Osborn, D. Squires, and M. Jun, International Profiles of Health Care Systems. // 2013, The Commonwealth Fund.
7. Мещерякова А.В., Мазуренко А.П. Сифровизация как средство антикоррупционной правовой политики в сфере здравоохранения // Вестник Костромского государственного университета. –2019. Том 25. –№ 3. –С. 181-184.
8. Шандора Н. Сифровизация системы здравоохранения: опыт и перспективы // Наука и инновации. 2020. № 2(204). –С. 38-43.
9. Raxmonov D.A. O'zbekistonda ijtimoiy sohani moliyalashtirishning metodologik asoslarini takomillashtirish: i.f.d. (DSc) ... avtoreferati. – Toshkent: TDIU, 2018.
10. Buriyeva N.X. Sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish modellari jahon amaliyotida qo'llanish. –Toshkent: Iqtisod va moliya, 2019.
11. Rayimberdiyeva O.R. Sog'liqni saqlash muassasalarini moliyaviy ta'minlashni tashkil qilish: i.f.n. ... avtoreferati: –Toshkent: BMA, 2001. – 22 b.
12. Muxammadiyev R.Z. Sog'liqni saqlash muassasalari faoliyatini moliyalashtirish va tahlilini takomillashtirish: i.f.f.d....dis. avtoref. – Toshkent, 2021. – 56 b.
13. Muxammadiyev R. Tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish va buxgalteriya hisobini tashkil etish asoslari. Uslubiy qo'llanma, "TTA nashriyoti" Toshkent, 2021.
14. Muxammadiyev R. va boshqalar. Jamoat salomatligi va sog'liqni saqlashni boshqarish. Qo'llanma, Toshkent, –2023.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.